

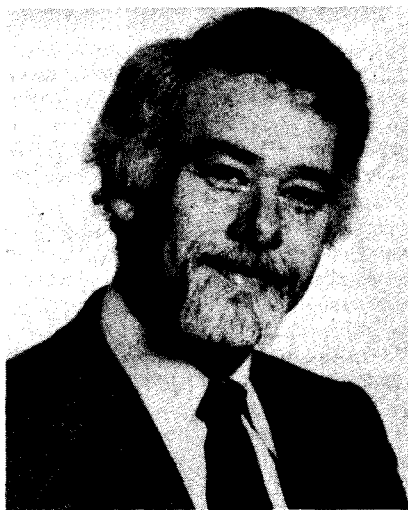
Leringen uit het land Bloemkool

Er is een algemeen gevoel dat de volksgezondheid, die momenteel ca. 10% van ons nationaal inkomen vertegenwoordigt, dat wil zeggen ongeveer 10% van onze nationale productiecapaciteit, in Nederland te veel is uitgedijd. Waarom bevangt ons dat gevoel? Aan voeding, kleding, wonen, vakantie e.d. worden ook belangrijke percentages besteed en toch bemerken we weinig wrevel in de samenleving over de omvang van deze productiesectoren. Voor de volksgezondheid daarentegen is er een gevoel dat er te veel wordt geproduceerd, tegen té hoge prijzen, en, nog onrustbarend, dat de groei gestaag is en onbeheersbaar, wildgroei dus.

Over geneeskunde valt de discussie altijd moeilijk. Niet alleen economische maar ook ethisch-politieke motieven spelen een belangrijke rol. De moderne medicijnmannen zijn nog zeer verwant aan hun Afrikaanse collega's; het mystieke laat zich niet ontrafelen. De problematiek laat zich dan ook wat vrijmoediger bestuderen door eens in een ander land rond te kijken, en de ervaringen daar opgedaan te betrekken in de analyse van de Nederlandse situatie.

Ik denk dan aan het bij ons niet zo in de belangstelling staande land Bloemkool. In het land Bloemkool staan groente en fruit in hoog aanzien. Er worden bovennatuurlijke krachten aan toegeschreven. Dit leidde reeds lang geleden tot de gedachte dat elke Bloemkool-bewoner zonder financiële remmingen alle groente en fruit moet kunnen consumeren die hij nodig heeft. Het land Bloemkool gaf deze gedachte vorm in het zogenaamde Groentefondsbesluit, dat leidde tot een omslagstelsel ter dekking van de groentekosten. Het leuke daarvan is dat iedereen bij een groenteboer kan binnenstappen en alles kan krijgen zonder betalen. Geen wonder dat er veel groente wordt gegeten. Velen halen zelfs zoveel dat er heel wat kroppen sla, aardappelen enz. moeten worden weggegooid. Niet alle groenten zijn echter bij de groenteboer verkrijgbaar. Er zijn groente- en fruitsoorten zoals broccoli, kiwi, papaya, ananas en mierik- en winterwortel, die worden verkocht door „groenteniërs”. Dit zijn specialisten in de groentebranche waar je door de groenteboer naar toe verwezen wordt voor speciale wensen. Met een verwijfsbriefje van de groenteboer kan ook bij de groenteniër worden uitgezocht.

Hoe wordt dat betaald? Wel, bij iedere consument wordt onafhankelijk van leeftijd of gezinsgrootte een vast percentage als groentepremie van het loon afgehouden en zijn werkgever legt er een gelijk bedrag bij. Dit geld komt in het groentefonds dat groenteboeren en groenteniërs betaalt. De

groenteboeren worden betaald per klant die bij hen ingeschreven staat en uit hun inkomsten moeten zij zelf de aankoop van groenten betalen. Dreigt een klant te veel te kopen, dan kan de groenteboer hem attent maken op de grote waarde van broccoli, kiwi, e.d. op het dagelijks menu en hem doorverwijzen naar de groenteniër. Als een groenteboer met veel klanten veel verwijst kan er een aardige winst overblijven.

Bij de groenteniërs vindt de honorering op een andere wijze plaats, zo mogelijk nog origineler. Er is een algemene opinie in Bloemkool dat elke consument vrijelijk moet kunnen genieten van broccoli, kiwi enz.; hier kan dus ook geen remmend prijsmechanisme optreden. Terwijl de groenteboeren nog zelf hun waar moesten inkopen, heeft men bij de groenteniërs zelfs daarvan afgezien. Zij mogen uitschrijven wat hen in overleg met de klant goedgeeft. Op vertoon van de uitgeschreven bonnen worden door de magazijnen van het fonds (een soort Makro) de gevraagde groenten aan de groenteniër geleverd. De kosten van deze specialiteiten worden gedekt uit het Groentefonds. De groenteniërs leven zelf natuurlijk niet van de wind. Ze maken geen winst op de door hen geleverde groente want dat zou de groente maar duurder maken dan nodig. Hun werkzaamheden liggen voornamelijk in de sfeer van de emballage, en daarom worden zij door het Groentefonds betaald per ingepakte zak. Het inpakken van kleine zakken kost natuurlijk weinig minder werk dan het inpakken van grote, daarom wordt geen onderscheid gemaakt naar de grootte van de zak. Sommige groenteniërs maken hiervan wel eens misbruik, bij voorbeeld door een kilo broccoli in twee zakken van een pond af te leveren.

Op het moment is men in het land Bloemkool gefrustreerd, want de groenterekening bedraagt ca. 80% van het nationaal produkt. De economen van Bloemkool komen er niet uit of hebben zich te duidelijk met een belangengroep geïdentificeerd. Daarom heeft men zijn heil gezocht bij enige deskundigen uit Nederland, het land met het hoogste aantal spraakmakende economen per hoofd van de bevolking. Deze deskundigen hadden grote waardering voor de ethische principes van

het systeem, dat hun ook vagelijk aan structuren in hun vaderland herinnerde, maar wezen er met klem op – realisten als ze waren – dat een dergelijk systeem wel stuk moest lopen. De consument reageert immers op marginale kosten, en als hij nergens iets hoeft te betalen voor gevraagde diensten, zijn de marginale kosten nul. Hun voornaamste advies was dus de consument via zijn portemonnee belang te geven bij zijn aankopen. Dit zou kunnen door ze rekeningen met reële prijzen te geven en ze 10% zelf te laten betalen van de rekening, met een bovengrens die afhankelijk is van het inkomen. De rest van die 10% zou door het Fonds of de werkgever betaald moeten worden. Dit zou niet zo bezwaarlijk zijn omdat door dit systeem de Groentefondspremie voor werkgever en werknemer lager zou worden. In de tweede plaats werd geadviseerd de groenteboeren niet langer per klant te betalen maar per levering met een degressief tarief, zodat ze niet zo snel zouden doorverwijzen. In de derde plaats werd er voor gepleit de groenteniërs te betalen op grond van de totale kosten van de door hun geleverde waar, dus niet op basis van alleen de emballage, waarbij hun een maximaal budget en een degressief tarief werden opgelegd.

De twee laatste voorstellen vielen in goede aarde bij de overgrote meerderheid der bevolking. Zij waren immers geen groenteboer of groenteniër. Met het eerste voorstel had men meer moeite. Men vroeg zich af of zo'n meebetalingssysteem met inkomensafhankelijke bovengrens wel kon werken. Gelukkig kon de Nederlandse delegatie een praktijkvoorbeeld uit eigen land aangeven, zij het niet in de groentesfeer maar in de volksgezondheid. Meer dan 800.000 ambtenaren bij de lagere overheden en hun gezinnen zuchtten al tientallen jaren onder zo'n systeem zonder dat van enig gemor wordt gehoord. Maar zitten daar dan ook minimumloners bij en gepensioneerden? Jazeker, alle gemeenteambtenaren (op die van een paar grote gemeenten als Amsterdam en Den Haag na) van hoog tot laag en hun gezinnen en alle gepensioneerden vallen er onder. Zij zijn niet ontevreden over het systeem en het lijkt minder duur dan andere Nederlandse systemen.

De deskundigen in Bloemkool gingen op bezoek in Nederland en bekeken het Nederlandse volksgezondheidsstelsel inclusief het weinig bekende Instituut Ziektekostenverzekering Ambtenaren (IZA, IZR, DGVP) en zij leerden daar veel van. De Nederlandse deskundigen brachten een advies uit over de groentecrisis in Bloemkool en de delegatie uit Bloemkool bracht (ongevraagd) advies uit aan Nederland over de gezondheids crisis. Zij vroegen zich wel af waarom Nederlanders voor een buitenlandse problematiek altijd de oplossing klaar hebben, maar in hun eigen land de oplossingen niet zien.

Wij kunnen veel leren van het land Bloemkool en zij van ons. Er zijn nog meer historisch gegroeide curiositeiten in Bloemkool. Wij moeten dat land in de gaten houden.

B.M.S. van Praag